

INHOUD

Een stem uit 2050? 7

- I. INLEIDING: DE NEGEN PLAGEN VAN ONZE TIJD
 - VERONTRUSTENDE TRENDS 2011-2050 II
 - 2. MONDIALE ETHIEK 23
- 3. VAN ZEVEN NAAR NEGEN MILJARD ZIELEN 51
 - 4. ÉÉN MILJARD LIJDT HONGER 69
 - 5. ZIEKTEN, PLAGEN EN RAMPEN 95
 - 6. CONFLICTEN EN WAPENGEWELD 107
 - 7. KAALSLAG VAN DE NATUUR 141
 - 8. MONDIALE MIGRATIE 159
 - 9. ENERGIEVERSLAVING 187
- 10. ZWAK OF KWAADAARDIG BESTUUR 217
- II. ZWAKKE INTERNATIONALE ORGANISATIES 257
- 12. NATIONAAL: WAT KAN NEDERLAND DOEN? 277
 - 13. LOKAAL: WAT KUN JE ZELF? 295
 - 14. TIJDIG BIJSTUREN 309

*Overzicht van de 30 belangrijkste conclusies
en aanbevelingen 333*

Noten 337

EEN STEM UIT 2050?

Ik ben Javed Masood en ik woon in Karachi, Pakistan. Mijn huis heb ik gemaakt met Mohammed en Jusuf, mijn zoons. Vorig jaar vonden we een kapotte zeecontainer in de haven. We hebben er een raam in gemaakt. Jusuf is lasser in de haven.

Ik ben nu 45 en dus aan de oude kant. Ik ben in 2005 geboren in Bangladesh bij Dacca. Toen ik 10 was, is onze hut ingestort tijdens een overstroming. Mijn zus Sundus en ik hebben een week gezocht naar onze ouders, broers en zussen. We vonden alleen de lichamen van twee oudere broers en drie jongere zussen. We werden opgevangen door de helpers van BRAC¹, die ons naar een kamp aan de grens van India brachten. Sundus heb ik daar aan een man gegeven die een naaimachine had en, dacht ik, wel voor haar zou kunnen zorgen.

Het kamp werd elk jaar voller. Eten haalden we door in te breken in de voedselopslagruimte. Op de rijstzakken stonden twaalf sterretjes in een blauw rondje. Van wie het was weet ik niet en het doet er ook niet toe. Ik kon aan de politie ontkomen door naar India te vluchten. Daar heb ik allerlei baantjes gevonden. Mijn eerste

vrouw was Jamilla. Allah heeft haar tot Zich teruggenomen toen ze ons eerste kind baarde. Ik heb beiden moeten begraven.

Als vluchteling uit Bangladesh moest ik knokken om in leven te blijven. Islamiëten in Oost-India leidden geen best bestaan. Tijdens de rellen van 2021 ben ik gevlucht voor de Hindoes. Ik heb toen op een schip gewerkt en ben in Karachi aan wal gegaan. Daar heb ik mijn tweede bruid gevonden. Mosa was door haar familie versto-ten na een ruzie met haar vader. Ze werkte als serveerster in een haven-eethuis. Ze had gelukkig geen aids. We hebben drie kinderen; behalve Jusuf en Mohammed ook Salomeh, maar die is vertrok-ken naar Gwadar, aan de kust bij Iran. Onze andere kinderen zijn overleden. Het waren er vier. Mijn zoon Jusuf heeft er nu zelf al drie. Grootvader zijn is leuk maar ik weet niet of de jongste het haalt.

De oorlog over Kashmir tegen India heeft mijn nieuwe vaderland in de afgrond gestort. De regering dacht de slepende burgeroorlog tus-sen Salafisten, Sindis, Baluchis en Pathanen te stoppen door iedereen te verenigen tegen India en vóór de bevrijding van Kashmir. Maar India is te sterk en de heren in Islamabad durfden hun kernwapens niet te gebruiken. Bang als ze waren voor die van New Delhi!

Ik had toen ook nog mijn derde zoon Ahmed, maar die is door de Indiërs gedood. Benazir, zijn vrouw, en mijn drie kleinkinderen wonen bij mij; mijn andere zoon Mohammed is als verstekeling met een schip naar Europa gegaan. Ik heb niets meer van hem ge-hoord. Is hij dood? Hij zal ons toch niet vergeten zijn? Hij had wel aids. Allah hebbe zijn ziel.

Ik ben blij nog wat te verdienen als meubelmaker hier in de haven. De kleinkinderen zijn handig met touwvlechten voor de stoelen. School is niet zo belangrijk. Ze zijn vroom en leren uit de Koran; dat is genoeg. Mijn vrouw Mosa helpt voor hen te zorgen.

Ik luister elke avond naar de radio. Wat die Amerikanen doen, dat is nog veel corrupter dan onze regering. Ruzie met de Russen om de olie in het poolgebied kan me niets schelen. Laat ze elkaar maar afmaken, daar in het Noorden.

Die Yunus Zahedi is mijn man. Als ik jong was, zou ik bij zijn militie gaan. Je moet halen wat je niet krijgen kunt. Amerikanen, Europeanen, Chinezen, Indiërs: ze doen het allemaal. Waarom wij niet? Wij hebben Allah. Pakistan telt 350 miljoen mensen. Waarom moeten rijke Westerlingen, Chinezen of Indiërs alles voor zichzelf houden? Er zal één groot Kalifaat komen, zegt Yunus, dan krijgen we eindelijk wat ons toekomt. Ik zal het niet meer meemaken. Ik hoop dat mijn kleinzoons straks bij zijn militie hier gaan. Vooral Abu heeft pit; kijk naar zijn felle ogen. Kan wel commandant worden. Ons recht halen! Wat heb je anders om 's ochtends voor op te staan?

Vorige week liep daar verderop een enorm Chinees vliegkampschip binnen, zo groot als een stad! Er gingen wel honderd vrachtauto's met kisten en dozen naartoe; ik weet niet wát allemaal. De bemanning kwam er niet af. We hebben niemand hier gezien. Na twee dagen vertrok het weer, richting Afrika zeiden ze hier op de kade.

Er is hier nu weer even niets te krijgen. Mijn buurman heeft een motorfiets maar er is geen benzine en olie. Kan mij weinig schelen, als er maar rijst of meel is. Benzine en zo, dat heb ik niet nodig. Ik doe alles in mijn werkplaats met de hand; ik loop met mijn karretje en mijn klanten komen met alles wat rijden kan. We vergaan hier van de roet en de stank. Dat je de zon niet kunt zien is tot daaraan toe. Ik word steeds misselijk, halverwege de dag, en alles hier wordt vuilzwart: kleren, tafel, bed. Ik denk dat veel kinderen er niet goed tegen kunnen.

In Bangladesh waren we net zo arm als ik nu ben, maar de ochtenden waren mooi. Je kon lekker ademen.

Ik kook 's ochtends het water voor de hele dag op het hout en afval dat je hier kunt vinden. Door de meubelreparaties heb ik altijd wel wat hout over en de schepen laten dozen en kratten achter. Als je vroeg opstaat en een trekkarretje hebt, ben je de anderen een slag voor.

Wat moeten mijn kleinkinderen straks? India en China bouwen samen een station in de ruimte. Ze zeggen: omdat Amerika dat al

heeft, en omdat er heel ver weg metalen zijn te vinden. Geen goud, maar iets dat ze voor een soort batterijen nodig hebben. Ik heb geen elektriciteit dus het doet er niet toe. Maar die raketten kosten vast bergen geld. Waarom zoeken ze het zo ver weg? Ondertussen gaat alles hier naar de knoppen. Straks maken ze nog oorlog om die ruimte. Nou, liever daar dan hier. Maar toch klopt het niet. Islam is vrede. Als iedereen gewoon zijn werk deed en voor zijn kinderen zorgde, hadden we die toestanden niet.

Het draait allemaal om geld. Toen Israël Iran aanviel, zeiden ze dat het tegen kernwapens was. Die hebben de joden toch ook zelf? Het was ze natuurlijk te doen om de olie. Raar dat zo'n groot land zich niet beter kan verdedigen. Maar Israël heeft zijn grote broer Amerika.

De sjiieten van Iran en wat vroeger Zuid-Irak was maken wel de dienst uit ten oosten van ons land. Ze hebben nu ook die sjeikdoms van de Perzische Golf erbij, en het oliegeld stroomt natuurlijk binnen, maar ze denken alleen aan zichzelf. Schande eigenlijk, dat we als moslims niet één vuist weten te maken.

Kijk, deze plaat heb ik nog van Ahmed gekregen toen hij naar Kashmir vertrok. 'Allah, toon mij het rechte pad.' Zo mooi kalligrafisch schrijven ze nergens. Ik kan niet lezen maar je ziet zó dat dit Zijn woorden zijn. In plaats van die vraag aan Allah te stellen en in de stilte van de nacht rustig naar Zijn antwoord te luisteren, geeft ieder voor zichzelf liever snel een verkeerd antwoord, en gaat verder zijn eigen, kromme gang.

1.

INLEIDING:
DE NEGEN PLAGEN
VAN ONZE TIJD
VERONTRUSTENDE
TRENDS 2011-2050

SLECHT VOORUITKIJKEN, ONWIL OM OP TE TREDEN ALS HET NOG MAKKELIJK EN DOEL-
TREFFEND IS, ONHELDER DENKEN, VERWARDE ADVIEZEN TOT DE NOOD ZICH AANDIENT,
TOT ZELFBEHOUD LUID OP DE GONG SLAAT, KENMERKEN DE EINDELOZE HERHALING VAN
DE GESCHIEDENIS.

Winston S. Churchill (1874-1965)

Toekomstonderzoek is als rijden in dichte mist. Wat je nadert is moeilijk te ontwaren, maar je moet voort; de tijd rolt door. Je kunt niet uitstappen. Je hebt de keus tussen goed uitkijken, luisteren, snel nadenken en bijsturen, of blindelings doorrijden. Er moeten keuzes worden gemaakt, naar links, naar het midden of naar rechts, om ongelukken te voorkomen. Je hoopt de volgende bestemming te bereiken, maar misschien eindig je in de sloot of tegen een boom.

Wie in de mist rijdt, denkt te kunnen vertrouwen op ervaring en meent een beeld van de weg vóór hem te hebben. Maar de weg naar de toekomst is niet eerder gereden en ziet er heel anders uit dan wat achter ons ligt.

Van dit boek zult u niet erg vrolijk worden. Er worden negen langetermijnontwikkelingen bekeken en gecombineerd. Vraagstukken als de klimaatcrisis, de snelle groei van de wereldbevolking, de groeiende honger in arme landen, de eindigheid van fossiele brandstoffen, de concurrentie om metalen en mineralen,

de hoge frequentie van burgeroorlogen en de verspreiding van wapens worden meestal afzonderlijk beschouwd. Een overzicht van wisselwerkingen ontbreekt vaak maar is juist het belangrijkste. Pas als we begrijpen wat er kan gebeuren, kunnen we goede oplossingen bedenken.

Het centrale idee van dit boek is: negatieve ontwikkelingen versterken elkaar en hebben daarom gevolgen die ernstiger kunnen zijn dan vaak wordt gedacht. Zo verergert de bevolkingsgroei honger, armoede en opwarming van het klimaat, en worden veel slecht bestuurde landen nog instabieler dan ze al zijn. Daardoor neemt het risico van politiek geweld toe en zal de kwetsbaarheid van veel staten voor pandemieën groter worden. Slecht bestuurde landen staan voor schier onoplosbare problemen. Maar ook vrije, democratische staten komen voor zwaardere beproevingen dan ooit te staan.

Het is nodig onder ogen te zien dat de 21e eeuw mogelijk rampzalige wisselwerkingen te zien zal geven die honderden miljoenen mensen keihard zullen treffen. Overal heerst nog het vertrouwen in vooruitgang door wetenschap en technologie, maar is dat gerechtvaardigd?

Het is verstandig ons niet rijk te rekenen met technologische luchtspiegelingen. We horen het te verwachten leed te beperken met praktische oplossingen die nu al voorhanden zijn. Goed beleid begint met realistische ontleding van wat er waarschijnlijk gaat gebeuren als we géén doeltreffende maatregelen nemen.

In de politiek komt veel wensdenken voor: de problemen zullen wel meevallen, onplezierige maatregelen kunnen worden uitgesteld. Misschien worden we gered door nieuwe ontwikkelingen: laten we rekenen op technologische vooruitgang die nieuwe oplossingen kan brengen, denkt men gemakkelijk. Maar is het wel verantwoord om zo optimistisch te zijn? Optimisme en pessimisme zijn eigenlijk vooroordelen; een roze of een zwarte bril. Wat nodig is, is een heldere, klinische bril.

In dit boek wordt getracht optimisme en pessimisme te vermijden en klinisch naar de werkelijkheid te kijken, of die nu veel of weinig reden tot vreugde geeft, en oplossingen aan te geven waar dat kan.

1. De wereldbevolking groeit gestaag van 6,9 miljard mensen nu naar 9,2 miljard in 2050 en tot circa 10 miljard in de tweede helft van deze eeuw. De bevolkingsomvang van de meeste ontwikkelde landen blijft gelijk of krimpt, en juist de bevolking in de armste en slechtst geregeerde landen breidt zich snel uit. De helft van de wereldbevolking is nu jonger dan 25 jaar. Kan er nog 40 procent van de huidige mondiale bevolkingsomvang bij in een wereld die al veel meer consumeert dan goed is voor natuur en milieu?
2. Het aantal zeer armen dat honger lijdt, groeit. In het jaar 2000 werd in de Millenniumverklaring plechtig door alle regeringsleiders beloofd dat het aantal hongerlijders binnen vijftien jaar met de helft zou verminderen. Maar het aantal hongerende is ondertussen gestegen tot bijna een miljard; dat is één op de zeven mensen. Het zou nog erger kunnen worden. Het gevolg van honger is extreem hoge kindersterfte en grote politieke instabiliteit, die ook de rijke landen zal raken.
3. Ernstige ziekten en plagen, ook nieuwe, bedreigen de gezondheid en het geluk van honderden miljoenen mensen. Oude ziekten als malaria en tbc, nieuwe als hiv/aids, en zeldzame maar gevaarlijke nieuwe ziekten vragen om waakzaamheid. Een groot deel is te voorkomen door beter gezondheidsbeleid. Er is een versterking van de Wereldgezondheidsorganisatie nodig. Wacht de wereld een golf van nare verrassingen, zoals snel verspreidende oude of nieuwe ziektekiemen?

4. Jaarlijks komen minstens 500 000 mensen om door geweld met 'kleine wapens': handvuurwapens, kleine antipersoonsmijnen, antitankgeschut, mortieren en dergelijke. Er is ook de dreiging van massavernietiging met kernwapens, gifgas of biologische wapens. Neemt het risico op (burger)oorlogen en terrorisme toe?
5. Velen zijn bezorgd om klimaatverandering en achteruitgang van de natuur. Nemen de risico's toe door onherstelbare schade, die de klimaatverandering versnelt, en hoe werkt dat in op de andere trends? Het broeikaseffect, door te hoog verbruik van fossiele energie per persoon, kan een crisisspiraal worden. Honderden miljoenen mensen in rivierdelta's en lage eilanden zullen zich moeten aanpassen, verhuizen, of verdrinken. Andere gebieden worden veel te droog. Bevolkingsgroepen zien hun vee wegwijnen of hun voedselgewassen verschrompelen. Onderlinge conflicten nemen toe en het aantal vluchtelingen groeit enorm. Natuurrampen worden omvangrijker.
6. De economie wordt geleid door de belangen van sterke en slimme mensen, nationaal en mondiaal. Blijven de massa's die aan het kortste eind trekken nog lang stil? Er zijn honderden miljoenen jonge mannen in de wereld die door werkloosheid en slechte opvoeding en opleiding niets nuttigs omhanden hebben, maar wel snel aan wapens kunnen komen. Laten zij zich mobiliseren voor gewelddadigheid en oude of nieuwe vormen van politiek extremisme dat zich tegen de welvarende wereld keert? Of trekken zij als migranten naar het Westen, dat geneigd zal zijn de grenzen steeds zwaarder te bewaken?
7. Iedereen praat over nieuwe energiebronnen, elektrische auto's en spaarlampen. Maar die brengen vooralsnog geen echte vermindering van de sterk toenemende consumptie van olie, gas